

УДК 340.131(045)

Баєва Л.В.¹, Репій Т.Г.²

¹канд. юр. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

²студ. гр. Ю-311 НУ «Запорізька політехніка»

ГРОМАДСЬКА ЕКСПЕРТИЗА У ЗДІЙСНЕННІ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Побудова в Україні демократичної, правової держави вимагає подальшого реформування правової системи, запровадження надійних гарантій дотримання прав і свобод громадян, закріплених Конституцією України. Створюючи міцну, потужну, ефективну державу, не слід забувати про її основне призначення – надійно захищати інтереси та права людини. Для цього необхідно сформувати відповідний механізм, який створював би умови для реалізації та захисту цих прав, сприяв подальшому їх здійсненню. Складовими елементами такого механізму є «нормативно закріплена система гарантій, до яких ми відносимо ... цивільний контроль за діяльністю правоохоронних органів»

Громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади є складовою механізму демократичного управління державою, який передбачає проведення інститутами громадянського суспільства оцінки діяльності органів виконавчої влади, ефективності прийняття і виконання такими органами рішень, підготовку пропозицій щодо розв'язання суспільно значущих проблем для їх урахування органами виконавчої влади у своїй роботі.

Основними завданнями громадської експертизи є: виявлення положень нормативно-правових актів і проектів нормативно-правових актів, що не відповідають інтересам особи, суспільства, держави; оцінка соціальних, економічних та інших наслідків ухвалених рішень суб'єктами владних повноважень або проектів нормативно-правових актів, а також їх реалізації; розробка експертних пропозицій та рекомендацій.

Громадська експертна діяльність ґрунтується на принципах: доцільність; гласність, компетентність; правомірність; незалежність учасників; рівний доступ, об'єктивність та обґрунтованість експертних висновків; відповідальність за достовірність і повноту аналізу.

Громадська експертиза може бути проведена за чотири основні етапи: планування громадської експертизи; проведення громадської експертизи; формування експертних пропозицій та розгляд результатів громадської експертизи органом влади; контроль за врахуванням результатів громадської експертизи.

Кожен з етапів містить власний внутрішній поділ на складники, що лише за умови послідовної реалізації можуть забезпечити результат громадської експертизи (визначення суб'єкта, діяльність якого викликає публічний інтерес; визначення мети громадської експертизи; інформування органу виконавчої влади про намір провести громадську експертизу; визначення предмета, методів, завдань громадської експертизи, джерел інформації, складання програми; формування експертної комісії; збір необхідних матеріалів експертизи; дослідження матеріалів експертами; формування експертного висновку; розгляд експертних висновків посадовими особами органу виконавчої влади; урахування результатів громадської експертизи та контроль громадськості за їх урахуванням).

Громадська експертиза є механізмом громадської експертної діяльності з аналізу й оцінки впливу нормативних та інших управлінських рішень влади всіх рівнів на умови життя й реалізацію прав та законних інтересів громадян і конкретних соціальних груп.

Громадська експертиза дає можливість інститутам громадянського суспільства не тільки оцінити діяльність органу влади, але й вплинути на його політику або її виконання. Тепер органи виконавчої влади зобов'язані розглядати висновки громадської експертизи за участю авторів та враховувати результати експертизи в своїй діяльності.

Також варто відзначити, що громадська експертиза є дуже корисним і потрібним ресурсом для самих органів виконавчої влади. Адже вони безкоштовно отримують зовнішній аудит своєї діяльності та цінні рекомендації щодо очікувань соціальних груп, пріоритетів політики, бажаних заходів для її реалізації і т.д. Органи влади отримують додатковий консультативний ресурс а також волонтерів в особі представників інститутів громадянського суспільства. Все це потенційно має призвести до покращення якості управлінських рішень, вироблення політики зорієнтованої на потреби громадян, ефективного використання державних ресурсів та громадської підтримки урядової політики. Саме тому механізм громадської експертизи є обов'язковим

елементом правової, демократичної держави з розвиненим громадянським суспільством.

Можна говорити про те, що у сучасній Україні громадськість здобуває процедурні можливості впливати на процес прийняття рішень у діяльності правоохоронних органів, що підтверджується наявністю низки правових норм і формуванням практики їх застосування.

Тому проблему контролю громадянського суспільства над діяльністю правоохоронних органів, в тому числі й за допомогою громадської експертизи, можна поділити на дві складові. Першою складовою є законодавче оформлення можливостей контролю. Другою складовою – готовність до подібної діяльності інститутів громадянського суспільства, які мають використовувати законодавчі можливості.